

BILAGA 1

Tillsyn över egenkontroll för dammar och vattenkraftverk - en processhandledning till handläggare på länsstyrelserna

Egenkontrollen regleras enligt miljöbalkens allmänna bestämmelser om egenkontroll i 26 kap 19 §. Yrkesmässig verksamhet regleras även i Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll (FVE). Syftet med egenkontrollen är att både verksamhetsutövaren och tillsynsmyndigheten ska ha kontroll över verksamheten och därmed kunna undvika akuta förelägganden och förbud. Genom egenkontrollen ska verksamhetsutövaren också säkerställa att bestämmelser i miljöbalken samt villkor i gällande tillstånd efterlevs. Omfattningen av egenkontrollen beror på dammens och/eller vattenkraftverkets miljöpåverkan. I begreppet dammar ingår även invallningar, som antingen kan ingå i en damm eller finnas för markavvattnings syften.

Egenkontrollen ska bedrivas på eget initiativ av verksamhetsutövaren. Länsstyrelsens roll är att informera verksamhetsutövaren om skyldigheten att bedriva egenkontroll, samt att se till att omfattningen av kontrollen är tillräcklig för att verksamhetsutövaren ska kunna uppfylla egenkontrollens syfte samt har erforderlig kunskap över verksamhetens miljöpåverkan.

Genom att bedriva tillsyn över egenkontrollen för dammar och vattenkraftverk kan länsstyrelsen kontrollera verksamhetens efterlevnad av bestämmelser och tillstånd. Genom tillsyn på egenkontrollen kan länsstyrelsen också utvärdera verksamhetens påverkan människors hälsa och på miljön i enlighet med miljöbalkens hänsynsregler, miljökvalitetsnormer, artskyddsförordningen, områdesskydd samt till syftena med miljömålen. Enligt de fastställda åtgärdsprogrammen inom vattenförvaltningen är tillsyn över egenkontrollen en åtgärd länsstyrelserna behöver vidta för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås. Uppgifter som framkommer inom tillsynen av egenkontrollen kan ligga till grund för en omprövning av tillståndet för anläggningar med stor miljöpåverkan och otillräcklig miljöhänsyn, även detta i enlighet med vattenförvaltningens åtgärdsprogram.

Många länsstyrelser har idag en bristfällig information om länets dammar och vattenkraftverk och på vilka grunder dessa verksamheter bedrivs. En riktad tillsynsinsats över egenkontrollen för dessa verksamheter kan öka länsstyrelsernas kännedom om dessa verksamheter.

Syftet med denna processhandledning är att vara en vägledning i ärendeprocessen vid tillsyn över egenkontrollen för dammar och vattenkraftverk. Då varje verksamhet har dels unika tillstånd och dels unik miljöpåverkan kan processhandledningen inte beskriva alla scenarier som uppstår inom ärendeprocessen i det enskilda ärendet. Processhandledningen kan därför inte tillämpas strikt, utan ska snarare fungera som ett stöd vid urval

av tillsynsobjekt, handläggningsprocessen och i att granska inkomna egenkontroller. Det är också viktigt att anpassa tillsynsprocessen efter situationen samt att vara medveten om länsstyrelsens rådgivande verksamhet.

Information om egenkontroll

Inom detta projekt har en informationsbroschyr om egenkontroll för dammägare och vattenkraftägare tagits fram. Syftet med broschyren är att sprida information om egenkontroll till berörda verksamhetsutövare. Det kan därför vara lämpligt att denna information når samtliga av länsstyrelsen kända ägare till invallningsföretag, dammar och vattenkraftverk, både de som bedriver yrkesmässig verksamhet och de som bedriver icke yrkesmässig verksamhet.

Kontaktuppgifter till verksamhetsutövare kan finnas i fastighetsregistret eller dammregister samt eventuella övriga interna register på respektive länsstyrelse. Om verksamheten har el-certifikat har Energimyndigheten tillgång till kontaktuppgifter till verksamhetsutövaren. Utdrag från Energimyndighetens register har även skickats till samtliga länsstyrelser under 2011. Eventuellt kan branschorganisationer kontaktas angående medlemsregister. Damm- och vattenkraftsägare kan också vara medlemmar i vattenråden.

Urval av tillsynsobjekt

De flesta län har ett stort antal dammar och vattenkraftverk. Önskvärt vore om länsstyrelserna kunde bedriva tillsyn över egenkontrollen för samtliga verksamheter, men med begränsade resurser är det inte möjligt. Ett urval av vilka dammar och vattenkraftverk som ska tillsynas med avseende på egenkontroll måste därför oftast ske. För att underlätta urvalsarbetet listas nedan ett antal grunder inför urvalet. Grunderna har ingen inbördes rankning. Inför urvalet av tillsynsobjekt bör också beaktas om, och i så fall hur, uppgifter som framkommer av egenkontrollen ska användas inom den fortsatta tillsynen av anläggningen och verksamheten.

Yrkesmässig verksamhet

Enligt de grundläggande kraven för egenkontroll i 26 kap 19 § miljöbalken kan länsstyrelsen begära in förslag till kontrollprogram och förbättrande åtgärder för samtliga verksamheter som kan påverka miljön. Dock följer kravet på kontinuerlig dokumentation av egenkontrollen med verksamhetens yrkesmässighet, då egenkontrollen även omfattas av FVE. Ett krav på dokumentation av egenkontrollen kan vara en underlättande faktor för tillsynen över egenkontrollen.

Invallningar och dammar utan kraftverk

Invallningar och dammar utan kraftverk kan vara yrkesmässiga om dammen eller invallningen används för att kunna bedriva en inkomstbringande verksamhet, till exempel invallningar som är en del av en större damm med kraftverksändamål och jordbruk på en invallad åker. De flesta dammar utan kraftverk och invallningar är dock att betrakta som icke yrkesmässiga och omfattas därmed inte av FVE.

Produktion av el

Produktion av el kan ske både för privat bruk och för försäljning. Vid elproduktion till privat bruk, till exempel produktion av hushållsel, behöver inte verksamheten vara yrkesmässig och omfattas då inte av FVE. Om vattenkraften eller elproduktionen används till en privatägd såg eller annan inkomstbringande verksamhet, kan den anses vara yrkesmässig och därmed omfattas av FVE.

Vid produktion av el till försäljning eller om kraftproducenten innehar elcertifikat bör verksamheten kunna betraktas som yrkesmässig, och omfattas därmed av FVE.

Dammens och vattenkraftsverks tillstånd

För vattenverksamheter, såsom dammar och vattenkraftsverk, krävs tillstånd enligt 11 kap 9 § miljöbalken. Tillstånd för dammar och vattenkraftsverk som uppförts innan miljöbalken trädde ikraft 1999, ska enligt 5 § Lag (1998:811) om införande av miljöbalken anses vara meddelande med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken.

Anläggningar och vattenkraftverk med tillstånd enligt miljöbalken

För dammar och vattenkraftverk som har tillstånd meddelade med stöd av miljöbalken finns ofta en relativt omfattande miljöhänsyn villkorat i tillståndet. Det kan vara motiverat att bedriva tillsyn över egenkontrollen för att granska verksamhetens efterlevnad av dessa villkor. Då tillstånd som är meddelade under senare tid och med stöd av miljöbalken ofta är tydligare skrivna än äldre tillstånd är det lättare för både verksamhetsutövaren och tillsynsmyndigheten att kontrollera att villkoren efterlevs. Därmed underlättas även tillsynen över egenkontrollen för dessa verksamheter.

Anläggningar och vattenkraftverk med äldre lagstiftning

Synen på påverkan på miljön från dammar och vattenkraftverk har förändrats genom tiderna. Anläggningar och vattenkraftverk som drivs med tillstånd meddelade enligt Vattenlagen (1983:291) eller Äldre vattenlagen (1918 till 1983) kan utifrån nya kunskaper och ett nytt synsätt ha bristande miljöhänsyn villkorat i tillståndet. Med äldre tillstånd kan det också vara svårt att tolka innebörden av tillståndet och villkoren, vilket komplicerar för både verksamhetsutövaren och tillsynsmyndigheten att kontrollera efterlevnaden.

Dock omfattas samtliga vattenverksamheter av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken. Efterlevnaden av dessa regler tillsammans med kontroll av miljöpåverkan och miljöhänsyn för anläggningen eller vattenkraftverket kan motivera tillsyn över egenkontrollen. Länsstyrelsen har i många fall mycket otillräcklig kännedom om äldre anläggningar och vattenkraftverk. Tillsynen över verksamhetens egenkontroll kan vara ett sätt att inhämta information om anläggningarna och vattenkraftverken. Information från egenkontrollen kan också ligga till grund för vidare krav på ökad miljöhänsyn och eventuella omprövningar av tillståndet.

Anläggningar och vattenkraftverk utan tillstånd

Många dammar och vattenkraftverk saknar tillstånd. I flera fall har anläggningen eller föregångare till anläggningen uppkommit som kvarn- eller sågverksamheter, men har under senare tid omvandlats till el-producerande vattenkraftverk. Det finns då inget tillstånd som reglerar den nuvarande verksamhetens miljöpåverkan. Dock omfattas samtliga vattenverksamheter av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken. För att se till att dessa regler följs kan det vara motiverat att bedriva tillsyn över egenkontrollen även för anläggningar och vattenkraftverk utan tillstånd. Länsstyrelsen har i många fall mycket bristande kännedom om dessa tillståndslösa verksamheter och tillsyn över egenkontrollen kan vara ett sätt att inhämta information. Information från egenkontrollen kan också ligga till grund för vidare krav på ökad miljöhänsyn och eventuella tillståndsprövningar för anläggningen och verksamheten.

Vattnets status enligt vattenförvaltningen

Enligt beslut från vattenmyndigheterna ska åtgärder främst riktas mot vattenförekomster som inte uppnår eller riskerar att inte uppnå god status. En åtgärd är att bedriva tillsyn över egenkontrollen för verksamheter som påverkar vattenmiljön. I många vattendrag har statusen klassats som sämre än god på grund av fragmentering och onormala vattenflöden till följd av dammar och vattenkraftverk. I dessa vattendrag kan det vara prioriterat att bedriva tillsyn över egenkontrollen, i syfte att inhämta mer information om verksamheten och dess miljöpåverkan. Därefter kan vidare utredningar visa hur miljöhänsynen för dessa verksamheter kan öka så att god status i vattendraget kan uppnås.

Miljöpåverkan

Miljöpåverkan från invallningar, dammar och vattenkraftverk kan variera beroende på storlek, utformning av anläggningen, regleringsamplituder och typ av verksamhet. Det kan vara befogat att prioritera tillsynen över egenkontrollen för verksamheter med stor miljöpåverkan för att ge underlag till åtgärder som ökar miljöhänsynen.

Vattendragets storlek

Större vattendrag har ofta fisk, ibland även vandrande fisk, som skulle gynnas av en ökad miljöhänsyn.

Verksamhetens storlek

Storleken på en verksamhet kan mätas i dammvolym, producerad mängd el, fallhöjd, vattenflöde, invallningens längd eller antal kvadratmeter invallad mark. En större verksamhet har generellt sett större påverkan på miljön, både vid normal drift och vid eventuella akuta situationer. Det kan därför vara befogat att prioritera tillsynen över egenkontrollen för stora verksamheter.

Vandringshinder

Dammar och vattenkraftverk kan utgöra partiella eller totala vandringshinder. Verksamheter som utgör totala vandringshinder har ofta en större miljöpåverkan än verksamheter som endast utnyttjar delar av vattenflödet. En verksamhet kan också ha mer eller mindre bra fungerande omlöp eller ålkistor för att släppa förbi vandrande fisk.

Strömkraftverk

Ett strömkraftverk reglerar inte vattennivån eller vattenflödet och har därmed en mindre miljöpåverkan än kraftverk som magasineras vatten i dammar. Dock kan även ett strömkraftverk utgöra ett betydande vandringshinder i ett vattendrag.

Reglering

Verksamheter som korttidsreglerar vattennivåerna har större miljöpåverkan både uppströms och nedströms vattenkraftverket jämfört med verksamheter som har mer konstanta flöden förbi vattenkraftverket och konstanta vattennivåer i dammen.

Regleringsamplitud

Verksamheter som har stora regleringsamplituder för vattennivån ger ofta större miljöpåverkan på vattenmiljön och strandmiljön uppströms verksamheten.

Torrsträckor

Invallningar, dammar och vattenkraftverk som ger upphov till torrsträckor i den naturliga åfåran, antingen via omledning av vattenflödet genom intagskanaler och utloppskanaler eller via noll-tappning, har ofta en större miljöpåverkan än om den naturliga åfåran ständigt har ett vattenflöde.

Skyddsvärd natur

Invallningar samt dammar med och utan vattenkraftverk kan ligga i eller i anslutning till skyddsvärd natur. Fluktuerande vattennivåer i dammen kan påverka skyddsvärda områden uppströms och onormala vattenflöden kan påverka skyddsvärda vatten- och strandmiljöer både uppströms och nedströms. Skyddsvärd natur kan också skadas om dammvallar brister och orsakar höga flöden. För att se till att verksamheter lokaliserade i anslutning till skyddsvärd natur verkligen bedriver tillräcklig miljöhänsyn samt iakttar behövliga skydds- och säkerhetsåtgärder kan det vara viktigt att bedriva tillsyn över egenkontrollen. Områden med höga naturvärden utmärks ofta som naturreservat eller som Natura 2000-områden eller att området innehar arter som skyddas av artskyddsförordning. Områden kan också vara utpekade till nationellt och regionalt värdefulla vatten.

Avrinningsområde eller vattensträcka

Genom att bedriva tillsyn över egenkontrollen för samtliga eller majoriteten av dammar och vattenkraftverk inom ett avrinningsområde eller en vattensträcka kan den totala miljöpåverkan för detta område kontrolleras. Med en samlad kunskapsbild av miljöpåverkan inom området är det lättare att prioritera och motivera åtgärder som behöver vidtas vid respektive verksamhet för att öka miljöhänsynen totalt inom avrinningsområdet.

Om flera dammar eller vattenkraftverk har likvärdig miljöpåverkan på samma vattensträcka kan det vara svårt att motivera riktad tillsyn av egenkontroll på endast ett eller ett fåtal av dessa verksamheter. Dels kan en begränsad tillsyn i

sig själv skapa underlag för missnöje bland verksamhetsutövarna, och dels blir det i förlängningen svårt att motivera en ökad miljöhänsyn för ett begränsat antal verksamheter om inte den totala miljöhänsynen inom vattensträckan ökar.

Dammsäkerhet

Svensk Energi har tagit fram kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet (RIDAS). RIDAS är en vägledning till medlemsföretagen i deras arbete med dammsäkerhet. Detta är en för verksamhetsutövaren frivillig kontroll. RIDAS innehåller bland annat rutiner för drift, tillståndskontroll och underhåll av verksamheten, samt beredskap vid driftstörning. Inom RIDAS klassas också dammar utifrån de konsekvenser som kan bli följden av ett eventuellt dammbrott.

Svenska Kraftnät har utarbetat en rutin där medlemsföretagen årligen rapporterar arbetet med dammsäkerhet till länsstyrelsen. Eventuella dammsäkerhetsanmärkningar ska då också rapporteras. Vid länsstyrelsens urval av dammar och vattenkraftverk för tillsyn av egenkontrollen kan resultat från årsrapporteringen användas som underlag.

Ekonomisk rimlighet

Enligt 11 kap 6 § miljöbalken får en vattenverksamhet endast bedrivas om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. Många invallningar, dammar och vattenkraftverk innebär stor påverkan på miljön trots liten ekonomisk förtjänst. Uppgifter från tillsynen av egenkontrollen kan ligga till grund för en utredning av verksamhetens tillstånd i förhållande till miljöpåverkan.

Klagomål

Om en verksamhet ofta är föremål för klagomål till länsstyrelsen kan det vara tecken på brister i efterlevnaden av tillstånd eller bristande miljöhänsyn. För dessa verksamheter kan det vara befogat att bedriva tillsyn över egenkontrollen.

Vid återuppstart av verksamheter med laglig grund i äldre tillstånd uppstår ofta problem, då tillstånden medger drift utan tillräcklig miljöhänsyn samt att omgivningen anpassat sig till de förhållandena som förekommit då verksamheten inte varit i drift.

Biologisk återställning

Länsstyrelsen har finansiering för att arbeta med biologisk återställning av den naturliga floran och faunan i vattendrag. Detta kan innebära att dammar eller vattenkraftverk skulle behöva rivas ut för att möjliggöra återställningen av en strömsträcka. Det kan vara prioriterat att bedriva tillsyn över egenkontrollen för verksamheter i vattendrag prioriterade för biologisk återställning, i syfte att inhämta mer information om verksamhetens miljöpåverkan.

Begäran av uppgifter

Ägarna till de utvalda dammarna och vattenkraftverken bör kontaktas skriftligt med en begäran om att lämna in uppgifter om egenkontrollen inom verksamheten. En begäran om egenkontroll får inte detaljerat beskriva vilken information som ska redovisas, men bör innehålla information om miljöbalkens och FVE:s krav på egenkontroll. Protokoll och avläsningar kan också begäras. Eventuellt ska också underrättelsen informera om att länsstyrelsen kan komma att ta ut tillsynsavgift om uppgifterna som inkommer bedöms som otillräckliga. Tidsbegränsa svarstiden för verksamhetsutövaren till cirka fyra veckor. En mall för den skriftliga begäran är framtagen. Varje begäran bör diarieföras som ett specifikt ärende.

Som stöd för tillsynsmyndigheten vid granskning av inkommen egenkontroll har en exempellista tagits fram, se bilaga 3. Listan kan även utgöra ett stöd för verksamhetsutövare vid redovisning av egenkontroll.

Inkomna eller uteblivna uppgifter inom egenkontrollen

Första svaret

När svarstiden passerats kontrolleras de inkomna uppgifterna för respektive verksamhets egenkontroll. Vid behov kan uppgifterna jämföras med den framtagna exempellistan. Observera att varje verksamhet är unik och omfattningen på egenkontrollen ska bestämmas av verksamhetens miljöpåverkan samt om verksamheten bedrivs yrkesmässigt eller inte. Länsstyrelsen bör inte heller begära in mer information angående verksamheten än vad som kommer att granskas. Tillsynsinsatsen ska alltid anpassa efter situationen.

Tillräcklig egenkontroll

Om verksamhetsutövarens egenkontroll bedöms som tillräckligt omfattande slutförs ärendet genom att länsstyrelsen skriftligt meddelar verksamhetsutövaren i ett beslut eller meddelande att ärendet avslutas utan vidare åtgärder. Uppllys vid behov att inlämnandet av egenkontrolluppgifter inte innebär att anläggningen har giltiga tillstånd. Om fortsatt tillsyn över tillståndets giltighet inleds bör denna information framkomma i en upplysning i beslutet angående egenkontroll. Denna tillsynsprocess bör då öppnas i ett nytt ärende.

Otillräcklig egenkontroll

Om omfattningen av verksamhetsutövarens egenkontroll bedöms som otillräcklig eller om inga uppgifter inkommer bör länsstyrelsen kontakta verksamhetsutövaren muntligt. Det kan också vara lämpligt att besöka anläggningen. Då länsstyrelsen också har en rådgivande roll bör handläggaren företrädevis förtydliga vad egenkontrollen innebär och vad som förväntas av verksamhetsutövaren. Om inte ett förtydligande är tillräckligt kan skarpare tillsynsåtgärder bli nödvändiga. Det kan då också vara motiverat att ta ut tillsynsavgift.

Länsstyrelsen kan med stöd av 26 kap 21 § miljöbalken förelägga verksamhetsutövaren att lämna in uppgifter som tagits fram inom egenkontrollen och som behövs för tillsynen. Observera dock att detta lagrum inte kan användas för att förmå verksamhetsutövaren att utföra undersökningar eller kontroller. Länsstyrelsen måste vid utskickandet av föreläggandet veta att verksamhetsutövaren har tillgång till dessa uppgifter. Föreläggandet kan vid behov utfärdas med vite.

Om verksamhetsutövaren saknar nödvändiga uppgifter inom egenkontrollen bör länsstyrelsen slutföra ärendet genom att meddela verksamhetsutövare i ett beslut att egenkontrollen inte är tillräcklig. I detta beslut upplyses verksamhetsutövaren att ett nytt ärende med avseende på kontrollprogram påbörjas.

Länsstyrelsen lämnar nu tillsynen över egenkontroll och går in i ett operativt tillsynsförfarande med krav på framtagning av kontrollprogram. Ett nytt ärende påbörjas med att verksamhetsutövaren föreläggs om att ta fram ett förslag till kontrollprogram eller förslag till förbättrande åtgärder enligt 26 kap 19 § miljöbalken. Verksamhetsutövaren bör få cirka 3 månader på sig att ta fram ett förslag till kontrollprogram.

Otillräcklig egenkontroll på anläggningar som saknar tillstånd eller med ogiltiga tillstånd

För anläggningar som enligt uppgifter saknar tillstånd eller bedöms ha ogiltiga tillstånd är det bättre att hantera eventuella kontrollprogram i en tillståndsprocess. Ärendet om tillsyn över egenkontrollen bör därför avslutas med ett beslut som konstaterar att egenkontrollen bedöms som otillräcklig. Upplys i detta beslut att länsstyrelsen samtidigt öppnar en ny tillsynsprocess som granskar verksamhetens eller anläggningens tillstånd. Hur denna process ska drivas beskrivs inte i denna handledning.

Andra svaret

Andra svaret följer på att egenkontrollen enligt det första svaret inte var tillräcklig. Det bör således bestå av ett förslag till kontrollprogram eller förbättrande åtgärder.

Tillräckligt kontrollprogram

Om verksamhetsutövarens kontrollprogram eller förslag till förbättrande åtgärder bedöms som tillräckligt omfattande slutförs ärendet genom att länsstyrelsen skriftligt meddelar verksamhetsutövaren i ett beslut eller meddelande att ärendet avslutas utan vidare åtgärder.

Otillräckligt kontrollprogram

Om omfattningen av verksamhetsutövarens kontrollprogram bedöms som otillräcklig bör verksamhetsutövaren få en chans att motivera det framtagna kontrollprogrammet och varför vissa parametrar saknas. Länsstyrelsen bör i föreläggandet ange sina motiv till varför parametrarna bör ingå i kontrollprogrammet. Tiden för motivering kan sättas till cirka tre veckor.

Tredje svaret

Tredje svaret följer på ett otillräckligt kontrollprogram och bör därför innehålla motiveringar till varför vissa parametrar inte ingår i kontrollprogrammet.

Tillräcklig motivering

Om motiven bedöms skäliga slutförs ärendet genom att länsstyrelsen skriftligt meddelar verksamhetsutövaren i ett beslut eller meddelande att ärendet avslutas utan vidare åtgärder.

Otillräcklig motivering

Om kontrollprogrammet fortfarande bedöms som otillräckligt bör länsstyrelsen specificera vilka uppgifter som saknas och förelägga verksamhetsutövaren att utföra det framtagna kontrollprogrammet. Föreläggande ska följas upp med ett föreläggande om inkomna uppgifter från kontrollprogrammet i enlighet med 26 kap 21 § miljöbalken. Detta föreläggande om att lämna in uppgifter från kontrollprogrammet kan vara kombinerat med vite.

Ett föreläggande med vite kan också vara lämpligt vid tillsynsinsatser som gäller väl avgränsade åtaganden från verksamhetsutövaren, till exempel uppsättning av pegel eller installering av utrustning för möjlighet till flödesmätning. Den krävda åtgärden ska vara kontrollerbar med rimliga tillsynsinsatser och vara avgränsad i tid. Det är därför mycket olämpligt att med vite förelägga verksamhetsutövaren att utföra ett kontrollprogram, då detta kräver kontinuerliga insatser från länsstyrelsen att se till att kontrollprogrammet följs samt att det inte är avgränsat i tid.

Här hittar du mer information

Miljöbalken (SFS 1998:808) www.riksdagen.se

Förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll (SFS 1998:901)
www.riksdagen.se

Egenkontroll – en fortlöpande process Handbok 2001:3
www.naturvardsverket.se

RIDAS – Kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet www.svenskenergi.se

Dammsäkerhet – egenkontroll och tillsyn www.svk.se/dammsakerhet

”Vattenkraft – Miljöeffekter, åtgärder och kostnader i nu reglerade vatten”
Information om tekniska lösningar för ökad miljöhänsyn
www.vattenkraftmiljo.nu

Miljösamverkan Sverige www.miljosamverkansverige.se